

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția privind reducerea cazurilor de apatridie

La 03.09.2011 prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.792 a fost aprobat Planul de acțiuni în domeniul migrației și sistemului de azil pentru anii 2010-2011. Astfel, conform Planului dat, proiectul de lege cu privire la aderarea Republicii Moldova la Convenția privind reducerea cazurilor de apatridie reprezintă unul din obiectivele Planului menționat mai sus, astfel, că necesitatea acestor proiecte este evidentă și oportună avînd o valoare actuală

Cetățenia acordă dreptul persoanelor la protecție din partea statului și la numeroase drepturi civile și politice, ea mai fiind descrisă ca „dreptul de a avea drepturi”.

În ciuda existenței unui domeniu din dreptul internațional dedicat obținerii, pierderii sau refuzării cetățeniei, există oameni care nu dețin cetățenia nici unui stat. Aceste persoane sunt denumite apatrizi. Există o varietate de cauze care pot conduce la statutul de apatrid, incluzînd legislația contradictorie (lacunele), transferul de teritoriu, legislația privind căsătoriile, practicile administrative, discriminarea, lipsa înregistrării nașterilor, lipsirea de cetățenie și renunțarea la ea.

Apatridia reprezintă situația juridică în care persoana nu dispune de cetățenia vreunui stat. Această situație este limitată în timp, deoarece, conform principiului dreptului internațional și celui constituțional privind evitarea apatridiei, statele trebuie să favorizeze acordarea cetățeniei persoanelor apatride.

În conformitate cu estimările făcute de Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, în prezent sunt aproximativ 12 milioane de apatrizi, dintre care 640 mii în Europa.

Conform datelor statistice obținute în urma recensămîntului petrecut pe teritoriul Republicii Moldova în anul 2004, s-au declarat apatrizi 5374 de persoane, iar 390 nu și-au indicat cetățenia. Motivul atestării unui număr relativ mare se datorează foștilor cetățeni ai URSS care au rămas pe teritoriul Republicii Moldova și nu au dobîndit cetățenia, precum și foștilor cetățeni ai Uniunii Sovietice ce s-au mutat în Republica Moldova fără obținerea unui statut juridic, cît și persoanele care, din diferite motive, nu au putut să-și prelungească valabilitatea pașaportului național.

Spre deosebire de cetățenii străini, care se bucură de un statut dublu - de cetățean în statul său și de străin în statul pe al cărui teritoriu se află temporar sau permanent, apatrizii nu se bucură de o legătură politică și juridică cu alt stat, decît cu țara pe al cărei teritoriu se află. De aceea persoanele fără cetățenie care se află, de exemplu, pe teritoriul Republicii Moldova nu pot conta pe o protecție juridică a drepturilor și intereselor lor din partea altor state, inclusiv a statului a cărui cetățenie au pierdut-o. De aceea, Republica Moldova determină și garantează statutul juridic al acestor

categorii de persoane prin normele sale juridice, precum și pe calea încheierii tratatelor internaționale în domeniul apatridiei.

Grija și preocuparea permanentă a statului nostru pentru ocrotirea, afirmarea și dezvoltarea personalității umane se remarcă și prin aceea că persoanelor fără cetățenie li se recunosc și garantează, material și juridic, toate drepturile fundamentale cetățenești, cu excepția acelor care sînt specifice condiției de cetățean al Republicii Moldova. De asemenea, persoanelor fără cetățenie nu li se incumbă obligațiile specifice condiției de cetățean al Republicii Moldova.

Convenția privind reducerea cazurilor de apatridie încheiată la 30 august 1961 la New York rămâne până în prezent unicul instrument la nivel mondial care reglementează reducerea și prevenirea cazurilor de apatridie. Convenția stabilește faptul că pierderea cetățeniei trebuie să fie condiționată de posedarea ori asigurarea dobândirii altei cetățenii. O excepție poate fi făcută în cazul persoanelor naturalizate care, indiferent de notificarea despre formalități și termeni limită, își au reședința în străinătate pentru un număr stabilit de ani și nu își exprimă intenția de a păstra cetățenia. În acest caz, o persoană naturalizată este persoana care a obținut cetățenia printr-o cerere depusă Statului Parte respectiv, iar acel stat contractant ar fi putut refuza cererea. Pierderea cetățeniei poate avea loc doar în conformitate cu legea și însoțită de garanții procedurale depline, așa ca dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe de judecată sau altui organ independent. Legislația cu privire la cetățenie trebuie să prevadă faptul că nici un cetățean nu poate renunța la cetățenia sa fără dobândirea unei alte cetățenii sau primirea unor asigurări formale și scrise din partea autorităților relevante precum că aceasta va dobândi o altă cetățenie.

Convenția din 1961 (art. 1, 2, 3 și 4) prevede dobîndirea cetățeniei, acordarea ei celorla, care în caz contrar, ar fi apatrizi, acelor care au legături efective cu statul prin naștere sau descendență. Aceste prevederi descriu situațiile în care poate fi acordată cetățenia. De asemenea, Convenția prevede pierderea sau renunțarea la cetățenie (art. 5, 6, 7). Pierderea sau renunțarea la cetățenie ar trebui să fie condiționată de posesia sau asigurarea anterioară de dobîndire a unei alte cetățenii cu excepția în cazul persoanelor naturalizate.

Privarea de cetățenie este un alt aspect reglementat de Convenție (art. 8, 9). Astfel, nici o persoană nu ar trebui privată de cetățenie, dacă privarea va genera apatridie (însă avînd anumite cazuri care fac excepție).

În cazul apatridiei legătura juridico-politică permanentă, care generează drepturi și obligații reciproce între stat și persoană, nu există. Lipsa cetățeniei, sau lipsa apartenenței la un stat plasează persoana înafara protecției sau a unui statut juridic.

Convenția referitoare la reducerea cazurilor de apatridie prin reglementările sale și-a propus drept scop limitarea la maximum a cazurilor de apatridie, deoarece numai astfel persoanele se vor bucura de protecție și se vor simți în siguranță atît în interiorul statului de reședință, cît și aflîndu-se peste hotarele lui.

Această protecție poate fi obținută numai dacă statele părți contractante vor acorda cetățenia lor persoanelor apatride născute pe teritoriul lor; sau în caz de

modificare a statutului personal, pierderea cetățeniei trebuie să fie condiționată de faptul ca persoana vizată să posede ori să dobândească cetățenia altui stat; sau statul nu poate lipsi o persoană de cetățenia lui, dacă prin aceasta ea devine apatrid (cu unele excepții, bunăoară, la dobândirea cetățeniei în mod fraudulos).

Deși, în legislația națională privind cetățenia sunt reglementate cazurile de renunțare și/sau retragere a cetățeniei, în situațiile care pot conduce la apatridie, legislația noastră conține prevederi care împiedică pierderea ei. În cazul în care persoana căreia i s-a aprobat renunțarea la cetățenia Republicii Moldova, în pofida garanției nu va dobândi cetățenia unui alt stat, adică va deveni apatridă, partea din decretul Președintelui Republicii Moldova privind aprobarea renunțării la cetățenia Republicii Moldova referitoare la această persoană se va abroga în modul stabilit. Cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă de asemenea printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova cu condiția ca retragerea cetățeniei să nu atragă după sine declararea persoanei apatrid. Excepție de la aceste prevederi o constituie situația când cetățenii în mod fraudulos, prin informație falsă sau prin ascunderea unui fapt pertinent au dobândit cetățenia.

De asemenea în cazul în care persoana întrunește condițiile de a fi apatrid sau este recunoscută ca fiind refugiată, conform prevederilor legii naționale, domiciliază legal și obișnuit pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 8 ani, poate dobândi cetățenia prin naturalizare.

Scopul de bază privind aderarea la Convenție constă în prevenirea și reducerea cazurilor de apatridie în Republica Moldova, sporirea protecției drepturilor omului și a demnității sale, recunoașterea unei legături efective între persoane și stat, întărirea sentimentul stabilității și al identității legale a persoanelor în situațiile de apatridie, oferirea accesului persoanelor la protecție națională, atât drepturi, cât și obligații.

Aspectul financiar și economic.

Implementarea proiectului dat nu necesită cheltuieli financiare suplimentare.

Aspectul politic.

Aderarea la Convenție asigură o îmbunătățire a transparenței juridice și a previzibilității în relație cu alte state, deoarece aceste reguli au fost convenite la nivel global. Astfel se îmbunătățesc relațiile internaționale și stabilitatea. Acest pas demonstrează în continuare angajamentul de a coopera cu comunitatea internațională pentru reducerea și eliminarea apatridiei, contribuie la dezvoltarea dreptului internațional referitor la dobândirea cetățeniei și la menținerea unei cetățenii eficiente și ajută la soluționarea litigiilor legate de cetățenie.

Indirect consolidează interdicțiile internaționale de expulzare în masă sau a persoanei, demonstrează un angajament față de drepturile omului, standardele umanitare și ajută la prevenirea dislocării prin abordarea uneia dintre cauze.

Aspectul organizatoric.

Aderarea la Convenție nu va genera necesitatea creării unui cadru instituțional.

Autoritățile publice cu activități relevante, își vor aduce aportul la implementarea prevederilor Convenției, în conformitate cu competențele atribuite.

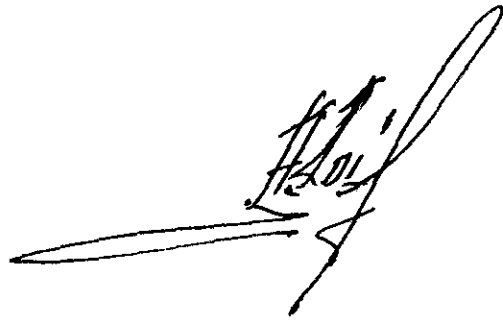
Aspectul normativ.

Prevederile relevante ale Convenției din 1961 sunt încorporate în legislația națională, în special în Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024-XIV din 02.06.2000 și anume:

- copilul născut din părinți fără cetățenie trebuie să dobândească cetățenia statului pe teritoriul căruia s-a produs nașterea;
- un copil născut din părinți necunoscuți și al cărui loc de naștere nu se cunoaște se consideră născut pe teritoriul statului în care a fost găsit;
- pierderea sub orice formă a cetățeniei nu poate avea efecte decât dacă persoana în cauză dobândește cetățenia altui stat.

Luând în considerație cele expuse mai sus, considerăm necesar faptul de a înainta spre aprobare proiectul de lege cu privire la aderarea la Convenția privind reducerea cazurilor de apatridie, încheiată la 30 august 1961 la New-York.

Ministrul

Alexei ROIBU